

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ САДІВНИЦТВА

Кафедра соціально-гуманітарних та правових дисциплін

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Гарант освітньої програми

Ю.О. Кисельов.

« 31 » серпня 2022 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЗЕМЕЛЬНЕ ПРАВО

(назва навчальної дисципліни)

Освітній рівень Бакалавр

Галузь знань: 19 «Архітектура та будівництво»

Спеціальність 193 «Геодезія та землеустрій»

Освітня програма: «Геодезія та землеустрій»

Факультет «Лісове і садово-паркове господарство»

УМАНЬ – 2022 р.

Робоча програма навчальної дисципліни «Земельне право» для здобувачів вищої освіти спеціальності 193 «Геодезія та землеустрій» освітньої програми «Геодезія та землеустрій». Умань : Уманський НУС, 2022. 13 с.

Розробники: Поліщук О.А., к.п.н., доцент кафедри соціально-гуманітарних і правових дисциплін

(підпис) Поліщук О.А.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри соціально-гуманітарних і правових дисциплін

Протокол від «31» 08 2022 року № 1

Завідувача кафедри

(підпис)

(Л.В. Машковська)
(ініціали, прізвище)

Схвалено науково-методичною комісією факультету лісового і садово-паркового господарства

Протокол від «01» вересня 2022 року № 1

Голова

(підпис)

(Шемякін М.В.)
(прізвище та ініціали)

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань 19 «Архітектура та будівництво»	<i>Обов'язкова</i>	
Модулів – 2	Спеціальність 193 «Геодезія та землеустрій»	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		4-й	
Індивідуальне науково-дослідне завдання _____ – (назва)		Семестр	
Загальна кількість годин – 90		7-й	-
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 4	Освітній ступінь <u>бакалавр</u>	Лекції	
		20 год.	-
	Практичні, семінарські		
	24 год.	-	
	Лабораторні		
	- год.	- год.	
	Самостійна робота		
	46 год.	- год.	
Освітня програма: «Геодезія та землеустрій»	Індивідуальні завдання: - год.		
	Вид контролю:		
	залік		

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: здобути глибокі теоретичні знання з земельного, аграрного і екологічного права і законодавства, а також формування у майбутніх фахівців сукупності знань з правового регулювання земельних, господарських, майнових, виробничих, управлінських відносин, а також відносин у галузі використання природних ресурсів, охорони навколишнього природного середовища та забезпечення екологічної безпеки.

Завдання:

- ознайомлення здобувачів вищої освіти із змістом основних правових інститутів земельного права;
- звернути увагу здобувачів вищої освіти на складні теоретичні та практичні проблеми правового регулювання земельних відносин;
- залучити здобувачів вищої освіти до активного обговорення теоретичних та практичних проблем науки земельного права;
- на основі конкретно-предметного матеріалу сприяти виробленню навиків аналітичного мислення у здобувачів вищої освіти;
- на практичній заняттях виробити у здобувачів вищої освіти вміння тлумачити нормативно-правові акти, виявляти самостійність і творчий підхід до вирішення практичних ситуацій.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

знати:

- положення Конституції України, основних міжнародних актів, в тому числі щодо формування системи правових норм у галузі використання земельних і природних ресурсів, охорони навколишнього природного середовища та забезпечення екологічної безпеки, зокрема, положення Земельного, Водного, Лісового кодексів України, Кодексу України про надра, Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища»;
- повноваження Верховної Ради України та органів місцевого самоврядування в галузі земельних відносин;
- повноваження органів виконавчої влади в галузі земельних відносин;
- порядок застосування земельного, аграрного і екологічного законодавства, форми і методи у сфері державного регулювання земельними ресурсами;
- склад та цільове призначення земель України, встановлення та зміна цільового призначення земель;
- правовий режим земель сільськогосподарського призначення, фермерських господарств, особистих селянських господарств, земель для сінокосіння і випасання худоби, земель для садівництва, для городництва, земель природно-заповідного фонду та іншого природоохоронного призначення, земель оздоровчого лісгосподарського призначення і водного фонду;
- право оренди земельної ділянки, правове регулювання договорів оренди земельної частки (паю);
- теоретичні та практичні рекомендації щодо розробки напрямів удосконалення системи земельного, аграрного і екологічного законодавства;

- порядок правового регулювання відносин в галузі добросусідства, право земельного сервітуту;

- види юридичної відповідальності за порушення земельного законодавства України.

вміти:

- використовувати Положення Конституції України, основних міжнародних актів, в тому числі щодо формування системи правових норм у галузі використання земельних та інших природних ресурсів, охорони навколишнього природного середовища та забезпечення екологічної безпеки, зокрема, положення Земельного кодексу України, Водного, Лісового кодексів України, Кодексу України про надра, Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» та інш.;

- працювати з нормативним матеріалом, уміння вирішувати конкретні правові ситуації на базі національного та міжнародного законодавства, які виникають при використанні земельних ділянок, посвідченні меж адміністративно-територіальних утворень, використанні загальнодержавних програм по охороні, районуванні і зонуванні земель;

- обґрунтовувати формування стратегії розвитку при встановленні та зміні меж адміністративно-територіальних утворень;

- формулювати завдання моніторингу земель;

- використовувати державний земельний кадастр;

- самостійно вирішувати практичні завдання, використовуючи положення відповідних нормативно-правових актів по контролю за використанням та охороною земель і ґрунтів;

- володіти основними способами захисту права власності, права користування земельними ділянками;

- використовувати теоретичний та методичний інструментарій при організацію та визначенні основних напрямків по землеустрою, по розгляду і затвердженню землевпорядної документації;

- застосовувати одержані теоретичні знання щодо правового регулювання відносин в галузі використання земельних і природних ресурсів, охорони навколишнього природного середовища та забезпечення екологічної безпеки на практиці.

У результаті опанування дисципліни у здобувачів вищої освіти будуть сформовані наступні компетентності:

Інтегральна компетентність:

- здатності розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми професійної діяльності у галузі державної експертизи землевпорядної документації або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій, положень і методів відповідної науки і характеризується комплексністю і невизначеністю умов;

Загальні компетентності:

ЗК01. Здатність вчитися й оволодівати сучасними знаннями

ЗК04. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово

ЗК06. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології
Фахові компетентності спеціальності:

ФК01. Здатність застосовувати фундаментальні знання для аналізу явищ природного і техногенного походження при виконанні професійних завдань у сфері геодезії та землеустрою.

ФК03. Здатність застосовувати нормативно-правові акти, нормативно-технічні документи, довідкові матеріали у професійній діяльності.

Програмні результати навчання:

ПРН1. Вільно спілкуватися в усній та письмовій формах державною та іноземною мовами з питань професійної діяльності.

ПРН4. Знати та застосовувати у професійній діяльності нормативно-правові акти, нормативно-технічні документи, довідкові матеріали в сфері геодезії та землеустрою і суміжних галузей

Місце дисципліни в структурно-логічній схемі підготовки фахівців. З метою ґрунтовного вивчення навчального курсу «Земельне право» студент повинен мати належні знання з навчальних дисциплін: історія та культура України, основи екології та охорони природи, землеустрою, оцінка земель і нерухомості, тощо.

Ґрунтовне вивчення дисципліни дозволяє належним чином освоїти такі дисципліни: землевпорядне проектування управління земельними ресурсами, тощо.

2. Програма навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ЗЕМЕЛЬНЕ ПРАВО. ЗЕМЕЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО

Тема 1. Поняття земельного права і земельного законодавства.

Предмет, методи, принципи і система земельного права. Земельне законодавство: його завдання та принципи. Поняття земельних правовідносин. Види земельних правовідносин. Земельно-правові норми. Виникнення, зміна і припинення земельних правовідносин.

Тема 2. Повноваження органів законодавчої і виконавчої влади в галузі земельних відносин.

Повноваження Верховної Ради України в галузі земельних відносин. Повноваження обласних рад. Повноваження Київської і Севастопольської міських рад. Повноваження районних рад. Повноваження районних у містах рад. Повноваження сільських, селищних, міських рад.

Повноваження Кабінету Міністрів України. Повноваження центрального органу виконавчої влади з питань екології та природних ресурсів. Повноваження центрального органу виконавчої влади з питань земельних ресурсів. Повноваження місцевих державних адміністрацій. Повноваження державних органів приватизації у галузі земельних відносин.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ЗЕМЛІ УКРАЇНИ. ПРАВА НА ЗЕМЛЮ.

Тема 3. Склад та цільове призначення земель України. Правовий режим земель сільськогосподарського призначення.

Склад земель та категорії земель. Встановлення та зміна цільового призначення земель. Наслідки порушення порядку встановлення та зміни цільового призначення земель.

Визначення земель сільськогосподарського призначення та порядок їх використання. Пріоритетність земель сільськогосподарського призначення.

Земельні ділянки державних і комунальних сільськогосподарських підприємств, установ та організацій. Приватизація земель державних і комунальних сільськогосподарських підприємств, установ та організацій. Використання земельних ділянок з меліоративними системами. Земельні ділянки сільськогосподарських підприємств. Визначення місця розташування земельних ділянок громадян при ліквідації сільськогосподарських підприємств, установ та організацій. Розподіл несільськогосподарських угідь при ліквідації сільськогосподарських підприємств. Землі фермерського господарства. Земельні ділянки особистих селянських господарств. Землі для сінокосіння і випасання худоби.

Земельні ділянки для садівництва. Земельні ділянки для городництва. Право несільськогосподарських підприємств, установ та організацій на землю.

Тема 4. Землі природно-заповідного, водного, лісового фонду та іншого природоохоронного призначення..

Поняття та склад земель природно-заповідного фонду. Використання земель природно-заповідного фонду. Землі іншого природоохоронного призначення та їх використання. Визначення земель оздоровчого призначення.

Поняття земель лісогосподарського призначення. Власність на землі лісогосподарського призначення. Використання земель лісогосподарського призначення. Правовий режим земельних ділянок полезахисних лісосмуг.

Правовий режим земель водного фонду. Прибережні захисні смуги.

Обмеження у використанні земельних ділянок прибережних захисних смуг уздовж річок, навколо водойм та на островах. Обмеження у використанні земельних ділянок прибережних захисних смуг уздовж морів, морських заток і лиманів та на островах у внутрішніх морських водах. Смуги відведення. Берегові смуги водних шляхів.

Topic 5. Land ownership. The right to use land.

Land ownership: its concept and meaning. Subjects of land ownership, their rights and obligations. Land ownership rights of citizens. Land ownership of legal entities. Land ownership of territorial communities. Collective land ownership. Land ownership of the Ukrainian people. State ownership of land. Land ownership of foreign countries. The right of land plot owners. Obligations of land plot owners. Restrictions on land rights.

The right to permanent use of a land plot. Rights and obligations of land users. The right to lease a plot of land. Legal regulation of land lease agreements. The procedure for allocating a plot of land to the owner of a plot of land (share). The concessionaire's right to a land plot. Good neighborliness Pavo land easement. Concept and types of land easement. Limitation of land rights and protection zones. The concept of restriction of rights to a land plot.

Тема 5. Право власності на землю. Право користування землею.

Право власності на землю: його поняття та зміст. Суб'єкти права власності на землю, їх права та обов'язки. Право власності на землю громадян. Право власності на землю юридичних осіб. Право власності на землю територіальних громад. Колективна власність на землю. Право власності на землю Українського народу. Право власності на землю держави. Право власності на землю іноземних держав. Право власників земельних ділянок . Зобов'язання власників земельних ділянок. Обмеження прав на землю.

Право постійного користування земельною ділянкою. Права та обов'язки землекористувачів. Право оренди земельної ділянки. Правове регулювання договорів оренди земельної частки (паю). Порядок виділення на місцевості земельної ділянки власнику земельної частки (паю). Право концесіонера на земельну ділянку. Добросусідство. Паво земельного сервітуту. Поняття та види земельного сервітуту. Обмеження прав на землю та охоронні зони. Поняття обмеження прав на земельну ділянку.

Тема 6. Набуття та припинення прав на землю. Захист прав на землю.

Підстави набуття права на землю. Порядок безоплатної приватизації земельних ділянок громадянами. Набуття права на земельну ділянку за давністю користування (набувальна давність). Перехід права на земельну ділянку при переході права на будівлю і споруду. Норми безоплатної передачі земельних ділянок громадянам. Повноваження органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування по наданню земельних ділянок юридичним особам у постійне користування та порядок надання. Порядок передачі земельних ділянок в оренду. Виникнення права власності та права користування земельною ділянкою. Документи, що посвідчують право на земельну ділянку.

Порядок продажу земельних ділянок державної та комунальної власності громадянам та юридичним особам. Продаж земельних ділянок державної або комунальної власності іноземним державам, іноземним юридичним особам. Покупці земель сільськогосподарського призначення. Набуття права власності на земельні ділянки на підставі інших цивільно-правових угод. Застава земельних ділянок.

Підготовка земельних ділянок для продажу на земельних торгах. Земельні торги. Відчуження земельних ділянок за рішенням суду.

Підстави припинення права власності та права користування на земельною ділянкою. Добровільна відмова від права власності або права постійного користування земельною ділянкою. Підстави для примусового припинення прав на земельну ділянку. Порядок припинення права користування земельними ділянками, які використовуються з порушенням земельного законодавства.

Припинення права власності на земельну ділянку особи, якій земельна ділянка не може належати на праві власності. Викуп та примусове відчуження земельних ділянок для суспільних потреб. Конфіскація земельної ділянки.

Особливо цінні землі та порядок їх вилучення.

Способи захисту прав на земельні ділянки. Гарантії права власності на земельну ділянку. Відповідальність органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування за порушення права власності на землю.

Тема 7. Вирішення земельних спорів. Відповідальність за порушення земельного законодавства та відшкодування збитків власникам землі та землекористувачам.

Органи, що вирішують земельні спори. Порядок розгляду земельних спорів органами місцевого самоврядування та органами виконавчої влади з питань земельних ресурсів. Їх права і обов'язки. Виконання рішення органів виконавчої влади з питань земельних ресурсів та органів місцевого самоврядування щодо земельних спорів. Підстави відшкодування збитків власникам землі та землекористувачам. Порядок відшкодування збитків власникам землі та землекористувачам.

Недійсність угод щодо земельних ділянок. Відповідальність за порушення земельного законодавства. Повернення самовільно зайнятих земельних ділянок.

Умови відшкодування втрат сільськогосподарського та лісогосподарського виробництва. Звільнення від відшкодування втрат сільськогосподарського та лісогосподарського виробництва.

Використання коштів, які надходять у порядку відшкодування втрат сільськогосподарського і лісогосподарського виробництва.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3. УПРАВЛІННЯ В ГАЛУЗІ ВИКОРИСТАННЯ І ОХОРОНИ ЗЕМЕЛЬ.

Тема 8. Встановлення та зміна меж адміністративно-територіальних утворень. Охорона земель. земель.

Поняття та завдання та зміст охорони земель. Стандартизація і нормування в галузі охорони земель та відтворення родючості ґрунтів. Рекультивація порушених земель. Охорона земель від забруднення небезпечними речовинами.

Охорона ґрунтів. Контроль за використанням та охороною земель.

Межі районів, сіл, селищ, міст, районів у містах. Посвідчення меж адміністративно-територіальних утворень. Загальнодержавні програми використання та охорони земель. Природно-сільськогосподарське районування земель. Зонування земель.

Тема 9. Землеустрій. Державний земельний кадастр.

Поняття, мета та завдання землеустрою. Зміст, організація та порядок здійснення землеустрою. Розгляд і затвердження землевпорядної документації.

Призначення моніторингу земель. Завдання моніторингу та контроль за використанням та охороною земель.

Визначення та призначення державного земельного кадастру. Основні завдання ведення державного земельного кадастру. Складові частини державного земельного кадастру. Порядок ведення державного земельного кадастру.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усь го	у тому числі					ус ь го	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ЗЕМЕЛЬНЕ ПРАВО. ЗЕМЕЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО.												
Тема 1. Поняття земельного права і земельного законодавства.	10	2	2			6		-	-			-
Тема 2. Повноваження органів законодавчої і виконавчої влади в галузі земельних відносин.	10	2	2			6		-	-			-
Разом за змістовим модулем 1	20	4	4			12		-	-			-
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ЗЕМЛІ УКРАЇНИ. ПРАВА НА ЗЕМЛЮ.												
Тема 3. Склад та цільове призначення земель України. Правовий режим земель с-г признач.	10	2	2			6		-	-			-
Тема 4. Землі природно-заповідного, водного, лісового фонду та іншого природоохоронного призначення.	10	2	2			6		-	-			-
Topic 5. Land ownership. The right to use land. Тема 5. Право власності та право користування на землю.	10	2	2			6		-	-			-
Тема 6. Набуття та припинення прав на землю. Захист прав на землю.	8	2	2			4		-	-			-
Тема 7. Вирішення земельних спорів. Відповідальність за порушення земельного законодавства та відшкодування збитків власникам землі та землекористувачам	12	4	4			4		-	-			-
Разом за змістовим модулем 2	50	12	12			26		-	-			-
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3. УПРАВЛІННЯ В ГАЛУЗІ ВИКОРИСТАННЯ І ОХОРОНИ ЗЕМЕЛЬ.												

Тема 8. Встановлення та зміна меж адміністративно-територіальних утворень. Охорона земель.	10	2	4			4		-	-			-
Тема 9. Землеустрій. Державний земельний кадастр.	10	2	4			4		-	-			-
Разом за змістовим модулем 3	20	4	8			8		-	-			-
Разом	90	20	24			46		-	-			-

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва тем	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Тема 1. Поняття земельного права і земельного законодавства.	2	-
2	Тема 2. Повноваження органів законодавчої і виконавчої влади в галузі земельних відносин.	2	-
3	Тема 3. Склад та цільове призначення земель України. Правовий режим земель с-г призначення.	2	-
4	Тема 4. Землі природно-заповідного, водного, лісового фонду та іншого природоохоронного призначення.	2	-
5	Тема 5. Право власності та право користування на землю.	2	-
6	Тема 6. набуття та припинення прав на землю. Захист прав на землю.	2	-
7	Тема 7. Вирішення земельних спорів. Відшкодування збитків власникам землі та землекористувачам.	4	-
8	Тема 8. Встановлення та зміна меж адміністративно-територіальних утворень. Охорона земель.	4	-
9	Тема 9. Землеустрій. Державний земельний кадастр.	4	-
	Разом	24 год.	-

5. Самостійна робота

№ з/п	Назва тем	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Тема 1. Поняття земельного права і земельного законодавства.	6	-
2	Тема 2. Повноваження органів законодавчої і виконавчої влади в галузі земельних відносин.	6	-
3	Тема 3. Склад та цільове призначення земель України. Правовий режим земель с-г призначення.	6	-
4	Тема 4. Землі природно-заповідного, водного, лісового фонду та іншого природоохоронного призначення.	6	-
5	Тема 5. Право власності та право користування на землю.	6	-
6	Тема 6. набуття та припинення прав на землю. Захист прав	4	-

	на землю.		
7	Тема 7. Вирішення земельних спорів. Відшкодування збитків власникам землі та землекористувачам.	4	-
8	Тема 8. Встановлення та зміна меж адміністративно-територіальних утворень. Охорона земель.	4	-
9	Тема 9. Землеустрій. Державний земельний кадастр.	4	-
	Разом	46 год.	-

6. Методи навчання

Теоретичні і практичні положення дисципліни вивчаються здобувачами вищої освіти в процесі роботи над лекційним курсом, практичними роботами, самостійній роботі з навчальною і правовою літературою.

Доцільним є поєднання традиційних та інтерактивних методів навчання.

Традиційні методи навчання реалізуються через проведення лекційних занять з використанням наукової розповіді, бесіди, пояснення, мультимедійний супровід, застосування демонстративного методу. Проведення практичних занять з використанням наукової дискусії та правових методів.

Самостійна робота студентів здійснюється з використанням технології дистанційного навчання.

Інтерактивні методи навчання реалізуються через проблемну лекцію, роботою у малих групах, як на лекційних заняттях так на практичних. Навчальний процес при цьому супроводжується мультимедійним обладнанням, різними комп'ютерними засобами.

7. Методи контролю

Поточний контроль проводиться після того, як розглянуто увесь теоретичний матеріал і виконані практичні та самостійні завдання в межах кожної теми змістового модуля.

За кожен тему змістового модуля студентів виставляється відповідна оцінка за отриманою кількістю балів.

Поточний контроль реалізується у формі усної і письмової перевірки (поточне тестування, контрольні роботи).

Контроль самостійної роботи проводиться:

- з лекційного матеріалу: шляхом перевірки конспектів лекцій;
- з практичних: шляхом перевірки виконаних завдань у вигляді розв'язання правової ситуації (юридичної задачі).

Семестровий підсумковий контроль проводиться у формі заліку.

8. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота			Сума 30
Змістовий модуль 1			
Т 1	Т 2	Т 3	
10	10	10	

Поточне тестування та самостійна робота			Сума 40
Змістовий модуль 2			
Т 4	Т 5	Т 6	
10	15	15	

Поточне тестування та самостійна робота			Сума 30
Змістовий модуль 3			
Т 7	Т 8	Т 9	
10	10	10	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

9. Методичне забезпечення

1. Поліщук О.А. Земельне право. Опорний конспект лекцій для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю спеціальності 193 «Геодезія та землеустрій» освітньої програми «Геодезія та землеустрій». Умань: Уманський НУС. 2022. 188 с.
2. Поліщук О.А. земельне право. Методичні вказівки та завдання для виконання контрольної роботи здобувачами першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю спеціальності 193 «Геодезія та землеустрій» освітньої програми «Геодезія та землеустрій». Умань: Уманський НУС. 2022. 65 с.

10. Рекомендована література

Базова

1. Гіренко І. В., Білошкурська З.П., Машковська Л. В., Поліщук О.А., Коваленко-Чукіна І. Г. Земельне право. Підручник. Умань: ВПЦ «Візаві», 2019. 711 с.
2. Білошкурська З.П., Поліщук О.А., Поліщук В.В., Козаченко І.В. Законодавство і право в агропромисловому комплексі. Навчальний посібник. Умань: ВПЦ «Візаві», 2020. 772 с.
3. Білошкурська З.П., Курило В.І., Поліщук О.А., Гарбар О.П., Костюк М.В. Аграрне та екологічне право. Навчальний посібник. Умань: ВПЦ «Візаві», 2021. 805 с.
4. Долинська М.С., Заболотна Н.Я., Марич Х.М. Аграрне право. Навчальний посібник. ППО НУ Львівська політехніка, Львів, 2020, 251с.
5. Бобкова А.Г., Моїсєєв, Ю.О., Павлюченко Ю.М. Господарське право. Практикум. Харків: Право. 2018. 592 с.
6. Каракаша І. І. Екологічне право України. Курс лекцій. Одеса. 2020. 321с. <http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/12547>
7. Краснова М.В. Екологічне право України. Загальна частина. Підручник. Київ. ВПЦ «Київський університет» 2021. 191с.
6. Курило В.І., Білошкурська З.П., Бурлака С.І., Поліщук О.А. Договірне право в аграрних відносинах. Підручник. Умань: ВПЦ «Візаві», 2017. 416 с.
7. Курило В.І., Білошкурська З.П., Поліщук О.А. Господарське право. Навчальний посібник. Умань: ВПЦ «Візаві», 2018. 488 с.
8. Резворович К. Р., Юнін О. С., Кірін Р. С. Екологічне право. Навчальний посібник. Дніпро. Видавець Біла К. О., 2020. 318 с.
9. Мілаш В.С. Господарське право. Навчальний посібник. Харків : Право, 2017. 328 с.

Допоміжна:

(Нормативно-правові акти)

1. Конституція України від 28 червня 1996р. Відомості Верховної Ради України. 1996. №30. С.141.
2. Господарський кодекс України. Відомості Верховної Ради України. 2003. №18, № 19–20, № 21–22. С. 144.
3. Цивільний кодекс України від 16.01. 2003 р. № 435-IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 40–44. С. 356.
4. Господарський процесуальний кодекс України від 06.11. 1991р. ВВР України. 1992. №6. С.56 (в редакції від 03.10. 2017р. ВВР, 2017, № 48, ст.436) (з наступними змінами та доповненнями).
5. Цивільний процесуальний кодекс від 18.03. 2004р. Відомості Верховної Ради України. 2004. № 40–41, 42. С. 492.
6. Кодекс адміністративного судочинства від 06.07. 2005р. Відомості Верховної Ради України. 2005. № 35–36, № 37. С. 446.
7. Податковий кодекс України від 02.12. 2010 р. Відомості Верховної Ради України. 2011. № 13–14, № 15–16, № 17. С. 112.
8. Кодекс України з процедур банкрутства від 18.10. 2018 р. Відомості Верховної Ради України. 2019. № 19. С. 74.
9. Про господарські товариства: Закон України від 19 вересня 1991 року № 1576-ХІІ. Відомості Верховної Ради України. 1991. № 49, №19-20. С.132.
10. Про акціонерні товариства: Закон України від 17.09.2008р. Відомості

- Верховної Ради України. 2008. № 50-51. С. 384.
11. Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю від 06.02.2018р. № 2275- VIII. Відомості Верховної Ради України. 2018. №13. С.69.
 12. Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні: Закон України від 22.03.2012р. Відомості Верховної Ради України. 2013. № 3. С. 23.
 13. Про засади державної регуляторної політики в сфері господарської діяльності: Закон України від 11.09. 2003р. Відомості Верховної Ради України. 2004. № 9. С.79.
 14. Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб — підприємців та громадських формувань: Закон України від 15.05. 2003р. № 755-IV (в редакції Закону від 16.07.2020 № 755-IV) [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/755-15>.
 15. Про ліцензування видів господарської діяльності: Закон України від 02.03. 2015р. Відомості Верховної Ради України. 2015. № 23. С. 158.
 16. Про кредитні спілки: Закон України від 20.12. 2001р. Відомості Верховної Ради України. 2002. №15. С.101.
 17. Про дозвільну систему в сфері господарської діяльності: Закон України від 06.09. 2005р. Відомості Верховної Ради України. 2004. №50. С.540.
 18. Про міжнародні договори України: Закон України від 29.06. 2004р. Відомості Верховної Ради України. 2005. №48. С. 483.
 19. Про фермерське господарство: Закон України від 19.06. 2003р. Відомості Верховної Ради України. 2003. №45. С. 363.
 20. Про особисте селянське господарство: Закон України від 15.05. 2003р. Відомості Верховної Ради України. 2003. №29. С. 232.
 21. Про холдингові компанії в Україні: Закон України від 15.03. 2006р. Відомості Верховної Ради України. 2006. №34. С. 291.
 22. Про приватизацію державного і комунального майна: Закон України від 18.01.2018р. Відомості Верховної Ради України. 2018. №12. С. 68.
 23. Про цінні папери і фондовий ринок: Закон України від 23.02. 2006р. Відомості Верховної Ради України. 2006. №31. С .261.
 24. Про заставу: Закон України від 02.10.1992р. Відомості Верховної Ради України. 1992. №47. С.642.
 25. Про публічні закупівлі: Закон України від 25.12. 2015р. Відомості Верховної Ради України. 2016. № 9. С.89.

11. Інформаційні ресурси

1. <http://www.nbuv.gov.ua> - Національна бібліотека України ім. В.І.Вернадського.
2. Офіційний сайт Верховної Ради України. Режим доступу :<http://portal.rada.gov.ua>.
3. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України «Урядовий портал України». Режим доступу : <http://www.kmu.gov.ua/control/>.
4. Портал Лига Закон : ЗаконыУкраины, последние новости Украины. Режим доступу : <http://www.ligazakon.ua/>.
5. Офіційний сайт Інституту проблем законодавства ім. Ярослава Мудрого. – Режим доступу:<http://www.legality.kiev.ua/>.

12. Зміни в робочій програмі на 2022-2023 навчальний рік

В 2022-2023 навчальному році уточнено розподіл годин, передбачених на вивчення дисципліни (години на лекційні та практичні заняття) та оновлено список використаних джерел.